

Dewey som klassifikationssystem

–varför bör vi byta ut SAB?

Rapport från Svensk Biblioteksförnings utvecklingsråd
för media och samlingar

SVENSK BIBLIOTEKSFÖRENING

Innehåll

Förord	3
Dewey som klassifikationssystem – varför bör vi byta ut SAB?	5
Utvärderingen	5
Fördelar	5
1. Internationellt system	5
2. Rationaliseringspotential	5
3. Kunskapsdelning via Dewey	6
Nackdelar	6
1. Kostnaderna för övergången	6
2. Måste anpassas	6
3. Besvärlig övergångsfas	6
4. Kulturell slagsida	7
Rekommendationer och avvägningar	8
Allmänt	8
Behov av bibliotekssamordning på nationell nivå	8
Sammanhållet biblioteksväsen	9
Utbildning i Dewey	9
Klassningens värde	9
Folkbiblioteken	9
Hylluppställningen	10
Kostnaden	10
Utvecklingsrådets medlemmar	12

Förord

Svensk Biblioteksförning har genom ett av sina utvecklingsråd studerat en eventuell övergång till Dewey Decimal Classification som gemensamt nationellt klassifikationssystem i Sverige.

Utvecklingsrådet förordar en övergång till Dewey som klassifikationssystem och menar att det långsiktigt inte är rimligt att ett litet land som Sverige underhåller ett eget system på det sätt som man gör idag genom det sk SAB-systemet. SAB-systemet visar redan idag stora brister pga begränsade resurser att anpassa det till förändringar i omvärlden. Rådet menar att en övergång till Dewey på sikt gynnar det svenska biblioteksväsendet, spridning av svensk forskning och svensk litteratur, och att det långsiktigt också är ekonomiskt gynnsamt. Rådet konstaterar att det vid en övergång till Dewey kommer att behövas en nationell klassifikationskommitté, som värd för det svenska Dewey-systemet, och med ansvar för anpassning till svenska förhållanden och kontakter med värdorganisationen. Enligt Utvecklingsrådet förefaller det inte rimligt att en ideell förening står som svensk värd och huvudman för Dewey.

Frågan om nationellt huvudmannaskap aktualiseras än mer dels med anledning av Kungl. biblioteket nyligen har beslutat att gå över till klassifikationssystemet Dewey. Dels med anledning av att samtliga länsbibliotek ansökt om medel från Kulturrådet för att göra en förstudie för att undersöka om det är möjligt att gemensamt bygga upp ett alternativ till den bibliografisk service som i dag erbjuds folkbiblioteken och vilken roll Kungl. Bibliotekets och forskningsbibliotekens katalog LIBRIS kan spela i sammanhanget. Kungl. Bibliotekets beslut har fattats av riksbibliotekarien efter att den Nationella referensgruppen, som består av bibliotekschefer från ett tiotal svenska forskningsbibliotek, ställt sig positiva till en övergång. Målet med övergången är ökad internationalisering, rationalisering och höjd kvalitet på klassifikationsområdet.

Styrelsen för Svensk Biblioteksförning har som sin principiella uppfattning uttalat att man anser att det allmänna biblioteksväsendet

i Sverige bör använda sig av samma klassifikationssystem och att konsekvensen av nationalbibliotekets beslut blir en övergång till Dewey. Man har också tidigare uttalat att man har som mål att överföra ansvaret för kommittéerna till en annan nationell huvudman, möjligen till Kungl. Biblioteket med ett utvidgat nationellt ansvar för alla typer av offentligt finansierade bibliotek. Detta gäller i än högre grad vid en eventuell övergång till Dewey som nationellt klassifikationssystem.

Att de svenska biblioteken har tillgång till en gemensamt och sammanhållet bibliografiskt regelverk är en viktig del i en framtida nationell bibliotekspolitik. Som enda land i Norden saknar Sverige en sådan politik, vilket bl a leder till effektivitetsförluster. För att ge biblioteken bästa möjliga förutsättningar att vara ett effektivt redskap, både för individer och för Sverige som nation, behövs en samlad nationell bibliotekspolitik. Det handlar bl a om att stärka infrastrukturen kring det bibliografiska regelverket och att inrätta ett biblioteksorgan med uppgift att bland annat ansvara för att utveckla behövliga nationella lösningar för bibliotekens tjänster.

Stockholm i december 2008

Niclas Lindberg
Generalsekreterare

Dewey som klassifikationssystem – varför bör vi byta ut SAB?

Utvärderingen

Utvecklingsrådet har fört diskussioner om för- och nackdelar med en övergång till Dewey Decimal Classification, dels utifrån KB:s Katalogutredning, delstudie 3: Övergång till Dewey Decimal Classification: Vad skulle det innebära?(2006-11-08), dels utifrån den debatt som följt på utredningen och dels utifrån egna erfarenheter och kunskaper. Nedan följer en kort beskrivning av det utvecklingsrådet uppfattar som de väsentligaste för- och nackdelarna, samt rekommendationer för en fortsatt hantering och ställningstagande i frågan.

Fördelar

1. Internationellt system

Dewey är ett mycket spritt internationellt system, med goda resurser för fortlöpande underhåll och utveckling. Ett sextiototal länder använder Dewey i sin nationalbibliografi. Förändringstakten är hög och det finns tydliga principer och anvisningar för vart olika ämnen och nya klasser ska föras.

Det är svårt för ett litet land som Sverige att på sikt ensamt underhålla och utveckla ett klassifikationssystem. SAB-systemet är föråldrat och behöver göras om från grunden. Detta gäller inte minst genusperspektivet. Idag saknas resurser för att utföra så genomgripande förändringar som skulle behövas, liksom att skapa behövliga webbredskap.

2. Rationaliseringspotential

Cirka 80 procent av det utländska förvärvet vid universitets- och högskolebibliotek kommer från länder som använder Dewey, och

har därmed redan en Dewey-klassning som vi kan ta över. Detta skulle spara mycket tid för klassifikationsarbetet. Denna rationaliseringspotential gäller dock inte i samma utsträckning för folkbiblioteken där det utländska förvärvet utgör en liten del och då huvudsakligen skönlitteratur. Facklitteratur på engelska är dock nästan alltid Dewey-klassad.

3. Kunskapsdelning via Dewey

Med Dewey som klassifikationssystem blir det lättare att marknadsföra och tillgängliggöra svensk forskning internationellt, eftersom forskningsmaterial då blir sökbart via Dewey-koderna och alltså språkligt oberoende. Även annan litteratur blir synlig och sökbar internationellt med en Dewey-klassning.

Nackdelar

1. Kostnaderna för övergången

De totala kostnaderna för en övergång är svåra att beräkna, men följande centrala insatser krävs för att en övergång över huvud taget ska vara möjlig:

- en partiell översättning av Dewey till svenska
- uppdatering och komplettering av befintlig konverteringstabell mellan SAB och Dewey
- eventuella åtgärder i databaserna BURK och LIBRIS
- utbildning i Dewey-systemet

I nästa steg följer ett lokalt genomförande, med kostnader kopplade till konverteringar/kompletteringar i lokala databaser och system. Hyllupställningar måste inte nödvändigtvis ändras. Enskilda bibliotek kan dock göra omflyttningar och ommärkningar efter sina lokala behov.

2. Måste anpassas

Dewey-systemet måste initialt och fortlöpande anpassas till svenska förhållanden. Detta gäller exempelvis områdena juridik, skolväsen och geografi.

3. Besvärlig övergångsfas

Svenska bibliotekarier har en djup kunskap i SAB-systemet och det krävs omfattande utbildningsinsatser för att lära om till Dewey. Under en övergångsperiod kommer det att vara nödvändigt att arbeta parallellt i båda systemen, vilket kan upplevas som rörigt, även av biblioteksanvändarna. Hylluppställningen är en central fråga för folk- och skolbiblioteken och den hanteringen kommer att se olika ut på olika bibliotek i ett övergångsskede. Detta kommer i övergångsskedet (kanske tio år) att försvåra användningen för alla som rör sig mellan olika bibliotek och bibliotekstyper. På framför allt de mindre folkbiblioteken samt skolbiblioteken kan det vara svårt att se långsiktiga fördelar med en övergång, men alltför lätt att se det närliggande merarbetet.

4. Kulturell slagsida

Ett klassifikationssystem speglar det samhälle i vilket det används och utvecklas. Dewey har en slagsida mot USA och genomsyras i vissa delar av ett synsätt som för oss är främmande. Det är naturligtvis inte önskvärt att förlora svenska aspekter och särskilda förhållanden. Redaktionen för Dewey arbetar dock systematiskt för att få bort kulturella snedheter och har bl a en Editorial Policy Committee, som består av tio internationella experter.

Rekommendationer och avvägningar

Allmänt

Utvecklingsrådet förordar en övergång till Dewey som klassifikationssystem. Vi menar att det långsiktigt inte är rimligt att ett litet land som Sverige underhåller ett eget system. SAB-systemet visar redan idag stora brister pga begränsade resurser att anpassa det till förändringar i omvärlden. Vi menar att en övergång till Dewey på sikt gynnar det svenska biblioteksväsendet, spridning av svensk forskning och svensk litteratur, och att det långsiktigt också är ekonomiskt gynnsamt. Vi menar också att nackdelarna vid en övergång går att hantera. Vi konstaterar att det även vid en övergång till Dewey kommer att behövas en klassifikationskommitté, som värd för det svenska Dewey-systemet, och med ansvar för anpassning till svenska förhållanden och kontakter med värdorganisationen.

Vem kan fatta beslut om en övergång?

- Val av klassifikationssystem och hylluppställningssystem fattas av varje enskilt bibliotek. För vissa specialsamlingar kommer man säkert, liksom idag, att vilja fortsätta med ett annat klassifikationssystem än det som nationalbibliografin använder
- KB kan fatta beslut om en övergång till Dewey i nationalbibliografin
- Svensk Biblioteksforening kan medverka till en övergång genom att ge nuvarande klassifikationskommitté ett nytt uppdrag att vara svensk värd för Dewey, med ansvar för anpassning av systemet till svenska förhållanden
- Bibliotekstjänst fattar beslut om klassifikationssystem i BURK-databasen, i enlighet med de avtal man har med rättighetsinnehavarna

Behov av bibliotekssamordning på nationell nivå

Det förefaller inte rimligt att en ideell förening står som svensk värd för Dewey. Detta visar än en gång på behovet av att lägga ut ett ansvar

för nationell bibliotekssamordning, som avser alla typer av offentligt finansierade bibliotek.

Sammanhållet biblioteksväsen

Det är av stor vikt att hålla samman det svenska biblioteksväsendet med ett gemensamt system för klassifikation. Det är också en stor pedagogisk fördel om folk/skolbibliotek också går över till Dewey, helst samtidigt som universitets- och högskolebiblioteken.

Utbildning i Dewey

De svenska utbildningarna i biblioteks- och informationsvetenskap innehåller redan idag viss utbildning i Dewey och denna utbildning kan förstärkas vid en övergång till Dewey.

Klassningens värde

Vi noterar att klassifikationen har tappat allt mer av sitt värde som rent sökinstrument i de bibliografiska databaserna, med de möjligheter som idag finns på ämnessökning och fritext-sökning. Däremot är klassifikationen viktig som underliggande struktur i en databas, t ex för utveckling av biblioteks-webbar. Klassifikationen är också ofta en bas för hylluppställningen.

Folkbiblioteken

Rationaliseringspotentialen vid en övergång är betydligt mindre för folk- och skolbibliotek än för universitets- och högskolebiblioteken. Universitets- och högskolebiblioteken har en mer internationell inriktning, folk/skolbiblioteken en mer lokal. Folkbiblioteken används dock mycket av invandrare och studenter från andra länder, och allt fler svenskar studerar utomlands och möter då ofta Dewey.

För att kunna genomföra en övergång krävs ett förankringsarbete på folkbibliotekssidan, där de långsiktiga fördelarna med en övergång lyfts fram. Här kan biblioteksföreningen i samarbete med länsbiblioteken/regionbiblioteken spela en viktig roll.

Klassifikationen som stöd för hylluppställningen är som sagt av central betydelse, speciellt för folkbiblioteken. Samtidigt gör vi bedömningen att det kommer att finnas en större variation i hur biblioteken ställer upp och grupperar sina böcker i framtiden.

Nya e-medier har också tillkommit som inte berörs av traditionell hylluppställning. På mindre och medelstora folkbibliotek har det blivit allt vanligare att bryta loss från SAB-klassningen och gruppera medierna med fokus på tillgängligheten - alltså efter hur man uppfattar att biblioteksanvändarna ställer frågor och söker material. Åtskilliga benämningar och grupperingar i SAB-systemet är orimliga och svåra att förstå om man saknar ett historiskt perspektiv på systemet. Tillgänglighet och möjligheten att själv kunna orientera sig i en mediasamling har blivit allt viktigare på folkbiblioteken. Att skönlitteraturen utgör en stor del av folkbibliotekens bestånd, och att denna i stort sett inte alls berörs av en övergång kan vi konstatera.

Hylluppställningen

Vi menar att bibliotek som önskar ha en hylluppställning som tätt följer klassifikationssystemet kan klara en övergång utan att omedelbart behöva ”döpa om” vare sig namn på avdelningar eller ändra på bokryggar. Det är fullt möjligt att långsamt fasa ut böcker och katalogposter med SAB-signum och under tiden låta böcker med SAB- respektive Dewey-klassning stå sida vid sida.

Kostnaden

Att räkna fram en total kostnad för landets alla bibliotek för en övergång till Dewey låter sig knappast göras, och är enligt vår mening inte heller avgörande. Det viktiga är att ta ett principbeslut om i vilken riktning man ska gå och sedan låta det enskilda biblioteket fatta beslut om i vilken takt man har råd och möjlighet att genomföra förändringen. Biblioteken har genomfört stora tekniska övergångar/ förändringar under årens lopp och detta får ses som en del av en reguljär utvecklingsverksamhet. Vissa absoluta förutsättningar, åtgärder och beslut måste dock tas för att en förändringsprocess över huvud taget ska kunna påbörjas. De är av central karaktär och bör relativt enkelt kunna kostnadsberäknas.

- en partiell översättning av Dewey till svenska
- uppdatering och komplettering av befintlig konverteringstabell mellan SAB och Dewey
- eventuella åtgärder i databaserna BURK och LIBRIS
- utbildning i Dewey-systemet för biblioteksanställda
- fortlöpande budget för licenskostnader för anslutning till Dewey; den kan i dagsläget uppskattas till några tusen kronor per bibliotek och år; viss användning kan dock vara gratis

Dessutom behövs

- beslut om en svensk värdorganisation och en budget för denna (nuvarande klassifikationskommitté?)
- anvisningar med förslag på arbetsgång vid övergång till Dewey, som ett stöd för i första hand folk/skolbiblioteken

Ovanstående förslag överlämnas till styrelsen för Svensk Biblioteks-förening för beaktande och utvecklingsrådets uppdrag är härmed avslutat.

Utvecklingsrådets medlemmar

Svensk Biblioteksforening beslutade 2007 att inrätta utvecklingsrådet för media och samlingar.

Rådet har haft följande medlemmar:

Barbro Borg
Mats Lindqvist (arvoderad sekreterare)
Jenny Poncin
Bengt Källgren
Liz Josefsson
Anna Svärd-Bergström

Rådets uppdrag har varit:

- En utvärdering av kommittéerna för klassificering, katalogisering och indexering. Rådet ska pröva hur verksamheten mest effektivt och ändamålsenligt ska skötas framöver och av vem. En internationell utblick ska göras. Rådet ska också bedöma eventuella konsekvenser av KB:s utredningar inom området och ett eventuellt övergående till Dewey-systemet.
- Delta i bevakningen av aktuell forskning mm inom området samt uppmärksamma och sprida resultat som rådet anser vara av intresse.

SVENSK BIBLIOTEKSFÖRENING

Box 70380, 107 24 STOCKHOLM

Tel: 08-545 132 30. Fax: 08-545 132 31

E-post: info@biblioteksforeningen.org www.biblioteksforeningen.org